

ביאור בדרך אפשר

1 בפרשתנו פרק כ"א פסוק ל"ג נאמר: **וַיִּטַע אַבְרָהָם אֲשֶׁל** ופירש רש"י:
 2 "רב ושמואל [נחלקו בפירושו המושג "אשל"] חד [=אחד] אמר פרס להביא
 3 ממנו פירות לאורחים בסעודה. וחד [=ואחד] אמר פונדק לאכסניא וכו' כל
 4 מיני פירות" **בְּבֵאֵר שְׂבַע וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם הַנְּוִי אֶל עוֹלָם**¹
 5 ופירש רש"י: "על ידי אותו אשל, נקרא
 6 שמו של הקדוש-ברוך-הוא אלוהה לכל
 7 העולם, לאחר שאוכלין ושותין אמר
 8 להם ברכו למי שאכלתם משלו,
 9 סבורים אתם משמלי אכלתם? משל מי
 10 שאמר והיה העולם אכלתם", **וַמְדִיק**
 11 **בְּזָה** כ"ק אדמור"ר הר"י צ"ע
 12 **בְּמֵאמֶר דְּבִר הַמִּתְחִיל וַיִּטַע**
 13 **אֲשֶׁל דְּשֶׁבַת פְּרֶשֶׁת וַיִּרְא**
 14 **תְּרַח"ץ (לִפְנֵי חַמְשִׁים שָׁנָה**
 15 [ויובל שנים] לפני אמירת מאמר זה
 16 בשבת פרשת וירא תשמ"ח), **דְּצָרִיף**
 17 **לְהִבִּין הַקָּשֶׁר בֵּין ב' הַעֲנִינִים,**
 18 **שְׁעַל-יְדֵי נְטִיעַת הָאֲשֶׁל עַל-**
 19 **יְדֵי-זָה וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם הַנְּוִי**²
 20 **אֶל עוֹלָם** כי לכאורה לא מובן איך
 21 נטיעת עצים והקמת פונדק מפרסמת
 22 את שם ה' בעולם?. **וּמֵבִיא עַל-זָה**
 23 **מָה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל**³
 24 (בגמרא והובא בקיצור בפירושו רש"י
 25 שנעתק לעיל) על פסוק זה "ויקרא שם
 26 וגו'" **אֶל תְּקַרֵּי וַיִּקְרָא** כן
 27 שמשמעות הפסוק היא שאברהם אבינו
 28 קרא בשם ה' לעצמו **אֶלָּא וַיִּקְרָא**
 29 **לְאֲחֵרִים, מְלֵמֵד שֶׁהַקְּרִיא**
 30 **אֲבָרְהָם אֲבִינוּ לְשֵׁמוֹ שֶׁל**
 31 **הַקָּב"ה** ופרסם את שם ה' שיהיה
 32 שגור **בְּפִי כָּל עוֹבֵר וְשֹׁב** שעצר
 33 בפונדק שהקים אברהם בבאר שבע.
 34 **הַבִּיצֵד?** **לְאַחַר שְׂאֵכְלוּ וְשָׁתוּ**
 35 **עֲמָדוֹ הָאוֹרְחִים לְבָרְכוּ** את אברהם
 36 ולהודות לו על האוכל שנתן להם
 37 **אָמַר לָהֶם** אברהם לאורחים **וְכִי**
 38 **מִשְׁלִי אֲכַלְתֶּם וְהִלָּא**³ **מִשְׁלִי**
 39 **אֶלְקֵי עוֹלָם אֲכַלְתֶּם,** לכן אל
 40 תודו לי ואל תשבחו אותי אלא הודו
 41 **וְשִׁבְחוּ וּבָרְכוּ**⁴ **לְמִי שְׂאֵמֵר**
 42 **וְהָיָה הָעוֹלָם** שהוא הקדוש-ברוך-

ביאור בדרך אפשר

הוא שברא את העולם באמירת עשרת המאמרות "הי אור", "הי רקיע" וכו'.
 43 **וְזָהוּ הַקָּשֶׁר בֵּין ב' הַעֲנִינִים** נטיעת האשל ופרסום שם ה' בעולם,
 44 **דְּעַל-יְדֵי הָאֲשֶׁל שֶׁהוּא הַפְּנִדְקָה**⁵ (לפי אחת הדעות בגמרא, כפי
 45 שהובא לעיל מפירושו רש"י על התורה), **וּבְפָרְט לְפִי ה'רְאִשֵׁי תִיבוֹת'**
 46 **שְׂמֵכִיא בְּמֵאמֶר, ד' אֲשֶׁל**
 47 **'רְאִשֵׁי תִיבוֹת' אֲכִילָה שְׁתִּיָּה**
 48 **לְוִיָּה**⁶ **וְאֲבָרְהָם אֲבִינוּ נָתַן לְאוֹרְחִים**
 49 **שְׂבָאוֹ אֶל הַפְּנִדְקָה שְׁלוֹ אֶת כָּל שְׁלוֹשֶׁת**
 50 **הַדְּבָרִים הַללוּ, עַל-יְדֵי-זָה הַקְּרִיא**
 51 **אֲבָרְהָם אֲבִינוּ לְשֵׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה**
 52 **גַּרְם שִׁשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה יְהִיָּה נִקְרָא**
 53 **וְשִׁגוֹר וּמְפֹרָסָם בְּפִי כָּל עוֹבֵר**
 54 **וְשֹׁב, וְזָהוּ וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם**
 55 **הַנְּוִי אֶל עוֹלָם** כלומר, אברהם
 56 גרם ששם ה' יהיה נקרא וידוע בעולם.
 57 **אָמְנָם עֲדִין צָרִיף לְהִבִּין (כְּמוֹ**
 58 **שְׂמֵדִיק בְּמֵאמֶר), דְּהָרִי**
 59 **פְּרָסוּם הָאֶלְקוֹת עַל-יְדֵי**
 60 **הַכְּנָסַת אוֹרְחִים שְׁלוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם**
 61 **אֲבִינוּ הָיָה עַל-יְדֵי שֶׁהִסְבִּיר**
 62 **לָהֶם לְעוֹבְרִים וְשׁוֹבִים שֶׁהִתְאַרְחוּ**
 63 **אֲצִלוּ שְׂמֵאֶלְקֵי עוֹלָם אֲכַלְתֶּם**
 64 **שֶׁהֵאֻכַל שְׁתַּן לָהֶם בֵּא מִה' בּוֹרָא**
 65 **הָעוֹלָם, וְעֲנִין מִי שְׂאֵמֵר וְהָיָה**
 66 **הָעוֹלָם אֲבָרְהָם הַסְבִּיר לָהֶם גַּם אֶת**
 67 **עֲנִין בְּרִיאַת הָעוֹלָם עַל יְדֵי ה'**
 68 **בִּאֲמִצְעוֹת הַמֵּאמְרוֹת, דְּהִינּוּ כְּלָלוֹת**
 69 **עֲנִין הַבְּרִיאָה שֶׁהִיא בְּחִיק**
 70 **בִּידוֹ וּבְכּוֹחוֹ שֶׁל הַבּוֹרָא לְבָדוֹ, וְאִם**
 71 **כֵּן מֵהוּ שְׂפָתוֹב** כאן לגבי העובדה
 72 **שֶׁאֲבָרְהָם אֲבִינוּ פָּרַסָם אֶת שֵׁם הַקְּדוֹשׁ**
 73 **בְּרוּךְ-הוּא בְּעוֹלָם וַיִּקְרָא שֵׁם**
 74 **בְּשֵׁם הַנְּוִי גו', וְהָרִי בְּבְרִיאַת**
 75 **הָעוֹלָם נִאֶמֶר שֵׁם אֶלְקִים,**
 76 **כְּמוֹ שְׂפָתוֹב**⁷ **בְּרִאשִׁית בְּרָא**
 77 **אֶלְקִים, וְלִכְאוּרָה הָיָה לוֹ**
 78 **לִזְמַר וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם**
 79 **אֶלְקִים, וְלָמָּה מְזִכִּיר שֵׁם**
 80 **הַנְּוִי** והרי הפסוק בפרשתנו אומר
 81 בפירושו "ויקרא שם בשם הוי' אל-
 82 עולם", ולא "בשם אלוקים" כנאמר
 83 בתחילת הכריאה?
 84

בס"ד. שבת פרשת וירא, ט"ו

מרחשון ה'תשמ"ח.

הנחה בלתי מוגה

1 **וַיִּטַע אֲשֶׁל בְּבֵאֵר שְׂבַע וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם הַנְּוִי**
 2 **אֶל עוֹלָם**¹, **וַמְדִיק בְּזָה** בְּדִבּוּר
 3 **הַמִּתְחִיל וַיִּטַע אֲשֶׁל דְּשֶׁבַת פְּרֶשֶׁת וַיִּרְא תְּרַח"ץ**
 4 **(לִפְנֵי חַמְשִׁים שָׁנָה), דְּצָרִיף לְהִבִּין הַקָּשֶׁר בֵּין ב'**
 5 **הַעֲנִינִים, שְׁעַל-יְדֵי נְטִיעַת הָאֲשֶׁל עַל-יְדֵי-זָה**
 6 **וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם הַנְּוִי אֶל עוֹלָם.** **וּמֵבִיא עַל-זָה**
 7 **מָה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל**² **אֶל תְּקַרֵּי וַיִּקְרָא אֶלָּא**
 8 **וַיִּקְרָא, מְלֵמֵד שֶׁהַקְּרִיא אֲבָרְהָם אֲבִינוּ לְשֵׁמוֹ**
 9 **שֶׁל הַקָּב"ה בְּפִי כָּל עוֹבֵר וְשֹׁב. כִּיצַד, לְאַחַר**
 10 **שְׂאֵכְלוּ וְשָׁתוּ עֲמָדוֹ לְבָרְכוּ, אָמַר לָהֶם וְכִי מִשְׁלִי**
 11 **אֲכַלְתֶּם וְהִלָּא**³ **מִשְׁלִי אֶלְקֵי עוֹלָם אֲכַלְתֶּם, הוֹדוּ**
 12 **וְשִׁבְחוּ וּבָרְכוּ**⁴ **לְמִי שְׂאֵמֵר וְהָיָה הָעוֹלָם. וְזָהוּ**
 13 **הַקָּשֶׁר בֵּין ב' הַעֲנִינִים, דְּעַל-יְדֵי הָאֲשֶׁל שֶׁהוּא**
 14 **הַפְּנִדְקָה**⁵, **וּבְפָרְט לְפִי ה'רְאִשֵׁי תִיבוֹת' שְׂמֵכִיא**
 15 **בְּמֵאמֶר, ד' אֲשֶׁל** "רְאִשֵׁי תִיבוֹת' אֲכִילָה שְׁתִּיָּה
 16 **לְוִיָּה**⁶, **עַל-יְדֵי-זָה הַקְּרִיא לְשֵׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה בְּפִי**
 17 **כָּל עוֹבֵר וְשֹׁב, וְזָהוּ וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם הַנְּוִי אֶל**
 18 **עוֹלָם.**

19 **אָמְנָם עֲדִין צָרִיף לְהִבִּין (כְּמוֹ שְׂמֵדִיק**
 20 **בְּמֵאמֶר), דְּהָרִי פְּרָסוּם הָאֶלְקוֹת עַל-יְדֵי**
 21 **הַכְּנָסַת אוֹרְחִים שְׁלוֹ הָיָה עַל-יְדֵי שֶׁהִסְבִּיר לָהֶם**
 22 **שְׂמֵאֶלְקֵי עוֹלָם אֲכַלְתֶּם, וְעֲנִין מִי שְׂאֵמֵר וְהָיָה**
 23 **הָעוֹלָם, דְּהִינּוּ כְּלָלוֹת עֲנִין הַבְּרִיאָה שֶׁהִיא בְּחִיק**
 24 **הַבּוֹרָא, וְאִם כֵּן מֵהוּ שְׂפָתוֹב וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם**
 25 **הַנְּוִי גו', וְהָרִי בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם נִאֶמֶר שֵׁם אֶלְקִים,**
 26 **כְּמוֹ שְׂפָתוֹב**⁷ **בְּרִאשִׁית בְּרָא אֶלְקִים, וְלִכְאוּרָה**
 27 **הָיָה לוֹ לִזְמַר וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם אֶלְקִים, וְלָמָּה**

(1) פרשתנו כא, לג. (2) סוטה י, סע"א ואילך. (3) כ"ה בהמאמר, אבל בגמ' ליתא תיבת "והלא". (4) כ"ה בעין יעקב שם. וכ"ה בהמאמר, אבל בגמ' ליתא תיבת "וברכו". (5) סוטה שם, א. פרש"י עה"פ. (6) ראה מדרש תהלים מזמור קי. רש"י כתובות ח, ב. הערה בסה"מ תש"ט ע' 94. (7) בראשית א, א.

ויטע אשל בבאר שבע

ביאור בדרך אפשר

1 וְדִיּוּק זֶה מְדוּעַ נִזְכָּר כַּאֲשֶׁר שֵׁם הַיּוֹד וְלֹא שֵׁם אֱלֹקִים הוּא גַם בְּהִתְחַלֵּת
 2 הַפְּסוּק, וַיִּטַּע אֶשֶׁל בְּבֶאֱר שְׁבַע, דְּמִסְפָּר שְׁבַע מוֹרָה עַל
 3 שְׁבַע מִדּוֹת⁸ עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת נִחְלָקוֹת, בְּדֶרֶךְ כֹּלל, לִשְׁתֵּי קְבוּצוֹת:
 4 שְׁלוֹשׁ בְּחִינַת בְּמוֹחִין (חֲכָמָה, בִּינָה וְדַעַת) וְשֶׁבַע בְּחִינַת בְּמִידוֹת (חֶסֶד,
 5 גְּבוּרָה, תְּפָאֶרֶת, נְצֻחַ, הוֹד, יִסוּד
 6 וּמְלֻכוֹת) [פְּמִבְּאֵר גַּם
 7 בְּדִרוּשִׁים⁹ מֵאִמְרֵי הַחֲסִידוֹת עַל
 8 הַפְּסוּק¹⁰ וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה
 9 מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
 10 וְשֶׁבַע שָׁנִים לְפִי דְבַר הַזֹּהָר
 11 שֶׁשֶׁרָה זָכְתָה ל"חִיּוֹן עֵילָאין", חַיִּים
 12 עֲלִיּוֹנִים, עַד כְּדֵי כַךְ שֶׁהַחַיִּים שֶׁלָּהּ
 13 כְּעוֹלָם הַזֶּה הָיוּ חַיִּים שֶׁל אֱלֹקוֹת, חַיִּים
 14 שֶׁל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁל עוֹלָם
 15 הָאֲצִילוֹת, כִּי עַל-יְדֵי עֲבוֹדָתָהּ אֵת ה'
 16 הוֹסִיפָה וְהַמְשִׁיכָה אֹרֹת בְּסִפְרוֹת
 17 הָעֲלִיּוֹנוֹת. וְהִדְבַּר בֹּא לְיַדֵּי בִיטוּי גַם
 18 בְּמִסְפָּר שְׁנוֹת חַיֶּיהָ: מֵאָה שָׁנָה –
 19 הַמִּסְפָּר מֵאָה מוֹרָה עַל בְּחִינַת עֲלִיּוֹנוֹת
 20 שֶׁהֵם שׁוֹרֵשׁ עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת כְּפִי שְׂכַל
 21 אַחַת כְּלוּלָה מְכַל הָעֶשֶׂר; עֶשְׂרִים שָׁנָה
 22 - הַמִּסְפָּר עֶשְׂרִים מוֹרָה עַל חֲכָמָה
 23 וְבִינָה (שֶׁהֵם עֵיקַר הַמּוֹחִין) כְּפִי שְׂכַל
 24 אַחַת מֵהֵן כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר; וְשֶׁבַע שָׁנִים -
 25 הַמִּסְפָּר שְׁבַע מוֹרָה עַל שְׁבַע הַמִּידוֹת],
 26 שְׁהֵם ז' יְמֵי הַבְּנִינָן שְׁפָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם¹¹ שֶׁשֶׁת יְמֵי הַבְּרִיאָה
 27 וְהַשְּׁבַת שֶׁאֲחִירֵיהֶם נִקְרָאִים יַחַד "שְׁבַעַת יְמֵי הַבְּנִינָן" וּמִבּוֹאֵר בְּקַבְלָה וְחֲסִידוֹת
 28 שֶׁהֵם מְכוּוֹנִים כִּנְגַד שְׁבַע הַמִּידוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת כַּךְ שְׁבוּיִם הֵרָאשׁוֹן שֶׁל הַבְּרִיאָה
 29 (וְכַךְ בְּכָל יוֹם רֵאשׁוֹן בְּשִׁבּוּעַ מַחֲדָשׁ) יֵשׁ הָאָרֶז שֶׁל מִידַת הַחֶסֶד, בְּיוֹם שְׁנֵי
 30 שֶׁל מִידַת הַגְּבוּרָה וְכֵן הֵלָא. וְכִיוּן שַׁכְךָ, יֵשׁ לְמִסְפָּר שְׁבַע ("וַיִּטַּע אֶשֶׁל בְּבֶאֱר
 31 שְׁבַע") קֶשֶׁר מִיּוֹחַד לְבְרִיאָה, דְּלִפִּי זֶה יִפְּלֵא בְּיוֹתֵר מְדוּעַ מְסִיִּם
 32 הַפְּסוּק הַמְדַבֵּר בְּפִרְסוּם אֱלֹקוֹת כְּעוֹלָם עַל יְדֵי אֲבָרָהם אֲבִינוּ בְּשֵׁם הַיּוֹד,
 33 וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם הַיּוֹד וַיִּקְרָא, וְלֹא בְּשֵׁם אֱלֹקִים שְׁבוּ נִבְרָא
 34 הָעוֹלָם כְּכַתוּב "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים"
 35 אֵף הָעֲנִינָן הוּא (פְּמִבְּאֵר מְהֻמְשָׁף הַמְּאֱמָר), דְּמָה שְׁפָּתוֹב
 36 פֶּאֶן וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם הַיּוֹד אִין זֹו סְחִירָה לְכַךְ שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשֵׁם
 37 אֱלֹקִים וְלֹא בְּשֵׁם הַיּוֹד (לְמִירוֹת שְׁמִדוּבֵר בְּקִרְיָאֵת וּפְרִסוּם ה' כְּבוֹרָא הָעוֹלָם),
 38 כִּי שֵׁם הַיּוֹד הָאִמּוּר כֵּאֵן קָאִי עַל מְתִיחַס ל - בְּחִינַת הַיּוֹד דְּלִתְמָא
 39 שֶׁלְמֻטָּה הַמְּתַלְבֵּשׁ בְּשֵׁם אֱלֹקִים בְּשֵׁם הַיּוֹד יֵשׁ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת (דְּרִגּוֹת):

ביאור בדרך אפשר

40 "הוי" דלעילא" (שלמעלה) ו"הוי" דלתתא" (שלמטה). "הוי" דלתתא" הוא שם
 41 ה' הקשור לבריאה והוא המהווה את העולמות מאין ליש, ו"הוי" דלעילא"
 42 הוא שם ה' שלמעלה מהעולמות ואינו מתלבש בעולמות להוות ולהחיות
 43 אותם (באופן כללי "הוי" דלתתא" הוא האור האלוקי ה"ממלא כל עלמין"
 44 המהווה ומחיה את העולמות על ידי
 45 התלבשות פנימית בנבראים, ו"הוי"
 46 דלעילא" הוא האור האלוקי ה"סוכב
 47 כל עלמין" שלמעלה מהתלבשות
 48 בעולמות. ולפי זה מסביר רבינו הזקן
 49 (בתורה אור) פרשת בשלח) את
 50 המשמעות הפנימית של הפסוק "וירא
 51 ישראל את הים הגדולה אשר עשה
 52 הוי" במצרים, ויראו העם את הוי"
 53 ויאמינו בהוי" ובמשה עבדו": פרעה
 54 מלך מצרים אמר "לא ידעתי את הוי"
 55 והכוונה ל"הוי" דלעילא" (כי את "הוי"
 56 דלתתא" המהווה את העולמות גם
 57 פרעה ידע) אבל לאחר שבני ישראל
 58 יצאו ממצרים וראו את הים הגדולה
 59 של ה' הייתה להם תחילה יראה
 60 מ"הוי" דלתתא" (שיכולים להכיר בו
 61 ולהשיג אותו והשגה זו גורמת יראה)
 62 ולאחר קריעת ים־סוף התעלו בני
 63 ישראל יותר ואז האמינו ב"הוי"
 64 דלעילא" שאינו נראה וניכר ואי אפשר
 65 לחוש יראה מפניו אבל אפשר להאמין בו), דְּחִדּוּשׁוֹ שֶׁל אֲבָרָהם הִיָּה
 66 וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם הַיּוֹד אֶל-עוֹלָם כְּלוֹמֵר שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ־הוּא הוּא
 67 אֶל-שֶׁל הָעוֹלָם בְּמוֹכַח זֶה שֶׁהָאֱלֹקוֹת נִיכְרַת וְנִרְגַּשְׁתָּ בְּתוֹךְ הָעוֹלָם וְלֹא אֶל-
 68 שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁמִּשְׁמַעוֹ שֶׁמִּצִּיאוֹת הָאֶל וּמִצִּיאוֹת הָעוֹלָם הֵם שְׁנֵי דְבָרִים
 69 שְׁנוּנִים וְנִבְדָּלִים זֶה מִזֶּה, אֵלֶּא אֶל-עוֹלָם" (ללא ה' הידיעה, בשונה מ"אל-
 70 הָעוֹלָם") מוֹרָה שֶׁהָעוֹלָם וְאֱלֹקוֹת אֵינָם שְׁנֵי דְבָרִים נִפְרָדִים (וּרְק
 71 שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ־הוּא הוּא אֶל-וְשִׁלִּיט עַל הָעוֹלָם)¹², אֵלֶּא שְׁאֲבָרָהם פְּעַל
 72 יַחַד הַיּוֹד דְּלִתְמָא (הַמְּתַלְבֵּשׁ בְּשֵׁם אֱלֹקִים לְבְרָא אֵת
 73 הָעוֹלָם) עִם הָעוֹלָם¹³ וְכַאֲשֶׁר שֵׁם הַיּוֹד הַבּוֹרֵא אֵת הָעוֹלָם וּמַהוּוֶה
 74 וּמְחִיָּה וּמְקַיֵּים אֵת הָעוֹלָם נִיכָר וְנִרְגַּשׁ בְּבְרִיאָה וּמֵאֻחַד אִיתָהּ, הָרִי הָעוֹלָם
 75 חָדוּר בְּאֱלֹקוֹת. וְלִכֵּן אִין זֶה פֶּלֶא שֶׁאֲבָרָהם פְּרַסֵּם אֵת שֵׁם הַיּוֹד לְמִירוֹת שֶׁהִדְבַּר
 76 הִיָּה בְּקֶשֶׁר לְבְרִיאָה שְׁנִבְרָאָה בְּשֵׁם אֱלֹקִים, כִּי מְדוּבֵר בְּאוֹתָהּ בְּחִינָה בְּשֵׁם
 77 הַיּוֹד ("הוי דלתתא") שֵׁשׁ לָהּ קֶשֶׁר וְשִׁיכוּת עִם שֵׁם אֱלֹקִים וְהִיא מֵתְאַחֶדֶת
 78 עִם שֵׁם אֱלֹקִים.

(8) ראה אוה"ת פרשתנו עה"פ כרך ד תשסג, ב ואילך. תשסו, א ואילך. פלח הרמון פרשתנו נד, ד. 9) ראה ביאווה"ז לאדהאמ"צ קלא, סע"ב ואילך. ולהצ"צ ח"א ס"ע פב ואילך. סה"מ עטר"ת ע' צו. ד"ה ויהיו חיי שרה תשמ"א (סה"מ מלוקט ח"ב ע' קמה) ס"ז. וש"נ. 10) ר"פ חיי שרה. 11) ראה סה"מ תרנ"ג ע' רפ. תש"ח ע' 272. ובכ"מ. 12) ראה לקו"ת תבוא מג, ג ואילך. אוה"ת תבוא ע' תתשט ואילך. ד"ה ויטע אשל תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' סו ואילך). ועוד. 13) ראה גם אוה"ת שם. ושם ע' תתש"ד ואילך. סה"מ תרע"ח שם.

ביאור בדרך אפשר

1 והנה ידוע שמעשה אבות סימן לבנים¹⁴, והינו שהענין
 2 כפי שהיה אצל האבות הוא סימן בלבד, ומזה נעשה
 3 אחר-כך אצל הבנים הענין בשלמותו, בננין שלם. וכן הוא
 4 בענין זה, דאצל אברהם היה זה גילוי ופרסום אלוקות בעולם
 5 רק באופן ד"סימן", ולא פעל
 6 זה ששם הוי' היה ניכר ונרגש
 7 בעולם רק בבחינת הוי'²
 8 דלתתא ואילו "הוי' דלעילא" נשאר
 9 למעלה מהעולם ולא התגלה בעולם,
 10 אכל על-ידי עבודת הבנים,
 11 מעשינו ועבודתנו, פועלים
 12 תרה מזה, שנעשה ויקרא
 13 שם בשם הוי' אל עולם.
 14 בהוי' דלעילא¹³, דעל-ידי
 15 מעשינו ועבודתנו מביאים
 16 את הגאולה העתידה שאז
 17 יהיה אלקות בגלוי בעולם,
 18 וכמו שכתוב¹⁵ בדברי הנביא
 19 ישעיהו ביעודי הגאולה ונגלה
 20 כבוד הוי' וראוי כל בשר
 21 יחדו, שהבשר עצמו יראה
 22 את כבוד הוי'¹⁶, כי לעתיד-לבוא
 23 הבשר (והכוונה לכללות העולם הזה
 24 הגשמי) יודרך עד כדי כך שהוא עצמו
 25 יהיה כלי ראוי להתגלות האלוקות,
 26 והגשמיים עצמה 'תראה' אלוקות
 27 והינו, גם הוי' דלעילא כי עם
 28 בוא הגאולה העתידה תתגלה בעולם
 29 לא רק בחינת האלוקות שמלוכשת
 30 בתוך הבריאה ("הוי' דלתתא")
 31 שהתאחד עם שם אלוקים לצורך
 32 הבריאה) אלא יהיה גם גילוי האלוקות
 33 שלמעלה מהבריאה ("הוי' דלעילא").
 34 עד שיהיה גלוי בחינת "אין
 35 עוד מלבדו"¹⁷, ולמעלה מזה "אין עוד"¹⁸ (פמבאר
 36 בכמה מקומות הענין בזה)¹⁹ מבואר בחסידות כי למרות שלפי
 37 הנראה בעיני בשר (כעת, לפני בוא הגאולה השלימה) העולמות והנבראים
 38 הם מציאות קיימת ויש, הרי לאמיתו של דבר, הם חסרי מציאות עצמאית
 39 ובטלים לחלוטין לבורא ויש דרגות שונות באופן ואיכות הביטול, ובענינו
 40 יש – ביטול שהוא בבחינת "אין עוד מלבדו", כלומר שהנברא הגשמי חדרו

ביאור בדרך אפשר

בהכרה והרגשה שלעומת הבורא אין לו מציאות אמיתית ומלבד הבורא אין
 עוד. ביטול זה נובע מהבנה והשגה בגדולת הבורא ומאחר שכל נברא יכול
 להשיג את גדולת ה' במידה מוגבלת בלבד, גם הביטול שבעקבות ההשגה
 הזו הוא במידה מוגבלת. ויש ביטול עמוק יותר, הנובע מהתגלותו של
 הקדוש-ברוך-הוא בעצמו בבריאה
 וכתוצאה מכך בטלים הנבראים מכל
 וכל ללא תחושת ישות כלשהי,
 ובביטול העמוק הזה לא זו בלבד
 ש"אין עוד מלבדו" (היינו שלבני
 האלוקות, הבורא, אין מציאות
 אמיתית) אלא "אין עוד ממש" שאין
 שום מציאות כלל וכלל, וכל זה
 גילוי האלוקות וביטול המציאות
 הגשמית לעתיד לבורא והיה באופן
 דלמעלה ממדידה והגבלה,
 הרחבה אמיתית, כמו
 שכתוב²⁰ פרוזות תשב
 וירושלים ללא חומות בגשמיים,
 דבר המורה על הסרת כל ההגבלות
 ברוחניות, ורחיב הוי' אלקיך
 את גבולך²¹, הרחבה שאין
 גדולה ממנה והמשמעות הפנימית
 של הפסוק המדבר בהרחבת גבולות
 ארץ ישראל כפשוטה היא שלעתיד-
 לבוא תהיה תכלית ההרחבה בגילוי
 אלוקות בעולם, היינו ביטול כל
 הצמצומים וההסתרים בהמשכת
 והתגלות האלוקות בעולם,
 וכן יהיה לעתיד לבוא גם
 בתורה, שיהיה הגלוי
 למעלה גם מענין ארצה
 מארץ מדה ורחבה מני ים²²
 שהרי פסוק זה נאמר על התורה כפי
 שהיא עכשיו, לפני הגאולה, ואמנם
 מדובר בו על אריכות והרחבה גדולה ועצומה מאד (יותר מאורכה של הארץ
 ויותר מרוחבו של הים), אבל עדיין אין זו תכלית ההרחבה, כי אריכות
 ורחבות זו הרי היא בערך הארץ ובערך הים היינו אריכות
 והרחבה, כלומר התגלות גדולה מאד, יחסית לאורך הארץ ורוחב הים. והרי
 סוף-סוף הארץ והים הם במידה מוגבלת, מה-שאינן-כן לעתיד-לבוא
 יהיה גלוי בחינת התורה מלמעלה ביותר, כמו שכתוב²³

(14) ראה רמב"ן לך לך יב, ו. אוה"ת ר"פ לך לך. ועוד. (15) ישעי' מ, ה. (16) ראה לקו"ש ח"ט ע' 63. חט"ו ע' 44. ועוד.
 (17) ואתחנן ד, לה. (18) ואתחנן שם, לט. (19) ראה ד"ה ולקחתם לכם תרס"א (סה"מ תרס"א ע' קצח ואילך). וראה לקו"ש
 חכ"ה ע' 202 הערה 86. (20) זכרי' ב, ח. וראה ד"ה צדקת פרוזנו במאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' איכא ואילך. ועוד.
 (21) ראה יב, כ. שופטים יט, ח. (22) איוב יא, ט.

ביאור בדרך אפשר

1 **כִּי כָלֹם יִדְעוּ אוֹתִי מִבְּלִי יוצא מן הכלל. "אוֹתִי" מָמֶשׁ, עֲצֻמוֹתוֹ**
2 **וּמִהוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ** 24 ולא רק דרגות שונות באלוקות, וְזֶה יִדְעֵת עֲצֻמוֹתוֹ
3 **וּמִהוֹתוֹ יתְבַרַךְ** על ידי כולם ממש **יִתְגַּלֶּה בְּתוֹרָה, כַּמְאָמֵר חוֹלֵל**
4 **במדורש על הפסוק "ויקחו לי תרומה" – לי כלומר אותי, "אוֹתִי אֲתֶם**
5 **לוֹקְחִים"** 25 והפסוק המדבר בנדבת
6 המשכן מתפרש כאן שלעתיד-לבוא
7 בני ישראל 'יקחו', היינו יכירו וידעו
8 (על ידי התורה, כשם שהיה על ידי
9 המשכן) את עצמותו ומחותו של
10 הקדוש-ברוך-הוא.
11 **וְיִהְיֶה רִצּוֹן שְׁעַל-יְדֵי הַדְּבֹר**
12 **בְּכָל עֲנִינִים אֵלּוּ נְבוּא לְקִיּוֹם**
13 **כָּל זֶה בְּפִעַל בנאולה השלימה**
14 **בפועל, וְכַמּוֹכָא כַּמְאָמֵר (משנת**
15 **תרח"ץ) שָׁם** 26 **"ד'מגיד דְּבָרָיו**
16 **לִיעֲקֹב חֲקָיו וּמִשְׁפָּטָיו**
17 **לְיִשְׂרָאֵל"** 27, ועל פסוק זה אמרו
18 חכמינו ז"ל - **מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה**
19 **אוֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת** 28,
20 הקדוש-ברוך-הוא מקיים בעצמו את
21 המצוות שהוא אוֹמֵר לבני ישראל
22 לעשות ובודאי יקיים את הכתוב בתורה
23 ישעשה לעתיד לבוא - **שֶׁתִּכְתֹּף וּמִיד**
24 **מִמֶּשׁ יִקָּים עֲנִין זֶה ד"כִּי**
25 **יִרְחִיב ה'וְי' אֶלְקִיךָ אֵת**
26 **גְּבוּלְךָ"**, שֶׁתִּהְיֶה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ
27 רחבה יותר מכפי שהייתה בעת כיבוש
28 הארץ בפעם הראשונה, כי לעתיד לבוא
29 יכבשו בני ישראל את כל אֶרֶץ
30 שְׂבָעָה עֲמִמִּין ובנוסף לכך גם את

ביאור בדרך אפשר

31 **שלוש הארצות הנוספות (קניז, קניזי, וקדמוני, ובסך הכול -) אֶרֶץ עֶשָׂר**
32 **עֲמִמִּין** 29, **וְכֵן יִהְיֶה גַם בְּיִשְׂרָאֵל וּבְתוֹרָה** שבנוסף להרחבה של
33 הארץ תהיה הרחבה גם בענייני בני ישראל ובתורה, **שֶׁתִּהְיֶה הַשְּׁלֵמוֹת**
34 **הַמְּשֻׁלְשֵׁת, שְׁלֵמוֹת הַתּוֹרָה וְעַם יִשְׂרָאֵל וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכו',**
35 **וְאַתֶּם תִּלְקְטוּ לְאַחַד אֶחָד בְּנֵי**
36 **יִשְׂרָאֵל** 30 ואף אחד מבני ישראל לא
37 יישאר בגלות, **כּוֹלֵל כָּל יִשְׂרָאֵל**
38 **שְׁבַמֶּשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, וְכַמּוֹ**
39 **שְׁכָתוֹב** 31 **הַקִּיצוֹ וְרַנְנוֹ שׁוֹכְנֵי**
40 **עֶפְרָיִם, דְּהֵינּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל**
41 **שְׁבַמֶּשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, וְנִשְׂיֵא**
42 **דוֹרְנּוֹ כְּתוֹכֶם וּבְרֹאשֵׁם,**
43 **וְכִסְפָּם וְזָהָבָם אֲתֶם** 32 כדברי
44 הנביא ישעיה בייעודי הגאולה שבנוסף
45 לגאולת בני ישראל עצמם, הם ישובו
46 לארץ ישראל עם כספם וזהבם, הֵן
47 כסף וזהב **בְּרוּחֵינִי**, היינו אֲהַבְתִּי
48 הַיְיָ שְׁנַמְשֶׁלָה לְכַסֵּף מַלְשׁוֹן כִּסּוּפִים
49 ותשוקה **וַיִּרְאֵת הַיְיָ** שְׁנַמְשֶׁלָה
50 לזהב, כי היראה היא ממדת הגבורה
51 ובחינת שמאל (בשונה מחסד שהוא
52 בחינת ימין) ועל הזהב נאמר "מצפון
53 יאתה", והרי הצפון הוא בצד שמאל
54 (כשהפנים למזרח) 33, **וְהֵן**
55 **כַּגְּשָׁמִיּוֹת כסף וזהב כַּפְּשׁוּטוֹ,**
56 **וְעוֹד וְהוּא הַעֲקֵר שִׁיְהִיָּה כָּל**
57 **זֶה לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה טַפְּחִים**
58 **כלומר בגשמיות ממש, וְעוֹד וְהוּא**
59 **הַעֲקֵר שִׁיְהִיָּה זֶה תִּכְתֹּף וּמִיד**
60 **מִמֶּשׁ.**

כְּמוֹ שְׁכָתוֹב 23 **כִּי כָלֹם יִדְעוּ אוֹתִי, "אוֹתִי" מִמֶּשׁ,**
עֲצֻמוֹתוֹ וּמִהוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ 24, **וְזֶה יִתְגַּלֶּה בְּתוֹרָה,**
כַּמְאָמֵר "אוֹתִי אֲתֶם לוֹקְחִים" 25.

וְיִהְיֶה רִצּוֹן שְׁעַל-יְדֵי הַדְּבֹר בְּכָל עֲנִינִים אֵלּוּ
נְבוּא לְקִיּוֹם כָּל זֶה בְּפִעַל, וְכַמּוֹכָא
כַּמְאָמֵר שָׁם 26 **"ד'מגיד דְּבָרָיו לִיעֲקֹב חֲקָיו**
וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל" 27, **מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹמֵר**
לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת 28, **שֶׁתִּכְתֹּף וּמִיד מִמֶּשׁ יִקָּים עֲנִין**
זֶה ד"כִּי יִרְחִיב ה'וְי' אֶלְקִיךָ אֵת גְּבוּלְךָ", שֶׁתִּהְיֶה
אֶרֶץ שְׂבָעָה עֲמִמִּין וְאֶרֶץ עֶשָׂר עֲמִמִּין 29, **וְכֵן**
יִהְיֶה גַם בְּיִשְׂרָאֵל וּבְתוֹרָה, שֶׁתִּהְיֶה הַשְּׁלֵמוֹת
הַמְּשֻׁלְשֵׁת, שְׁלֵמוֹת הַתּוֹרָה וְעַם יִשְׂרָאֵל וְאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל וְכו', וְאַתֶּם תִּלְקְטוּ לְאַחַד אֶחָד בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל 30, **כּוֹלֵל כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁבַמֶּשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת,**
וְכַמּוֹ שְׁכָתוֹב 31 **הַקִּיצוֹ וְרַנְנוֹ שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם, דְּהֵינּוּ**
כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁבַמֶּשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, וְנִשְׂיֵא דוֹרְנּוֹ
כְּתוֹכֶם וּבְרֹאשֵׁם, וְכִסְפָּם וְזָהָבָם אֲתֶם 32, הֵן
כַּגְּשָׁמִיּוֹת, אֲהַבְתִּי הַיְיָ וַיִּרְאֵת הַיְיָ 33, **וְהֵן**
כַּגְּשָׁמִיּוֹת כַּפְּשׁוּטוֹ, וְעוֹד וְהוּא הַעֲקֵר שִׁיְהִיָּה כָּל
זֶה לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה טַפְּחִים, וְעוֹד וְהוּא הַעֲקֵר
שִׁיְהִיָּה זֶה תִּכְתֹּף וּמִיד מִמֶּשׁ.

(23) ירמי' לא, לג. (24) ראה המשך וככה תרל"ז פק"ו. ועוד. (25) ראה שמו"ר פל"ג, א. תנחומא תרומה ג. תניא פמ"ו. ועוד.
(26) פרק וא"ו. (27) תהלים קמו, יט. (28) שמו"ר פל"ט. (29) ראה ספרי ראה שם. פרש"י שופטים שם. (30) ישע"י כז, יב.
(31) שם כז, יט. (32) שם ס, ט. (33) תו"א ר"פ וישב. ועוד.

המשך ביאור למס' סנהדרין ליום שישי עמ' ב

1 יִצְחָק אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁנִימוֹל הוא בא לחיי העולם הבא, דְּכָתִיב
2 (תהלים פח טו) 'עָנִי אָנִי וְגוֹעַ מִנְעָר נִשְׂאִי אִמִּיךָ אֲפוּנָה' כלומר, אף
3 מי שהוא עני במעשים, שמת בקטנותו, שייך לומר עליו לשון
4 'גויעה' שנאמרה בצדיקים, והיינו משעה שאימת ה' שוכנת
5 ומתגלגלת עליו ב'אופן', כגלגל, וזהו בשעה שמתקיימת בו מצות
6 מילה, שנעשית מחמת יראת ה'. דעה נוספת: תנא משום רבי
7 מאיר, קטן בא לחיי העולם הבא מִשְׁעָה שִׁיאָמֵר 'אֲמֵן' על ברכה,
8 שְׁנִיאָמֵר (ישעיה ב) 'פְּתָחוּ שְׁעָרִים וְיָבֵא גוֹי צְדִיק שֶׁמֶר אֲמִנִים', אֵל
9 תִּקְרִי 'שׁוֹמֵר אֲמוּנִים', אֵלָּא כֵּאלוֹ נִאמֵר 'שֶׁאוֹמֵר אָמֵן', ומאותה
10 שעה נאמר עליו 'פתחו שערים ויבוא גוי צדיק', שהוא מזומן
11 לחיי העולם הבא.

1 לתחיית המתים, רבי חייא רבי שמעון בר רבי נחלקו בדבר, חד -
2 אחד מהם אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁנוּלָה. וחד אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁפִיפֵר - שהתחיל
3 לדבר. מֵאֵן דָּאָמֵר מִשְׁעָה שְׁנוּלָה, לומד זאת מכך שְׁנִיאָמֵר (תהלים כב
4 א) 'בִּאֵו וַיִּגְדוּ צְדִיקְתּוֹ לְעַם נוֹלָךְ כִּי עָשָׂה', כלומר, יגידו את צדקת
5 ה', שמביא לחיי העולם הבא כל מי ש'נולד'. ומֵאֵן דָּאָמֵר מִשְׁעָה
6 שְׁפִיפֵר, לומד זאת מדְּכָתִיב (שם כב לא) 'וְרַע יַעֲבֹדֵנוּ יְסָפֵר לָהּ לְדוֹר',
7 ולשון 'יסופר' היינו משעה שהתחיל לספר ולדבר, הוא יעבוד לה'
8 'לדור', כלומר לדורי דורות, שיחזור לחיות לעולם הבא.
9 מביאה הגמרא דעות נוספות: אָתְמֵר, רבינא אָמֵר, מִשְׁעָה שְׁנוּרַע
10 הזרע במעי האשה, ונוצר הולד, אפילו אם הפילה אותו אמו הרי
11 הוא בא לחיי העולם הבא, דְּכָתִיב (שם) 'וְרַע יַעֲבֹדֵנוּ', שאפילו מי
12 שהוא רק 'זרע', יזכה לעבוד את ה' לעולם הבא. רב נחמן בר